

Futbolda Oyunun Anahtarı Duran Topların Önemi

Erdi Tokul¹

Abdullah Çetindemir²

Özet

Oyunun anahtarı duran top, futbolun hem hücum hem de savunma açısından vazgeçilmez bir parçasıdır. Gol fırsatları yaratmak ve savunma yapılarını bozmak için kritik bir öneme sahiptir. Günümüzde futbol, serbest vuruşlar, köşe vuruşları, taç atışları ve penaltılar gibi duran topun stratejik kullanımına dayanır. Oyunun bu anları basit yeniden başlamaların haricinde taktiksel birer silaha dönüşmüştür. Çalışmalar, duran topun artan rolünü vurgulamakta ve serbest vuruşların teknik doğrulukla uygulandığında gol atmada belirleyici olduğunu göstermektedir (Hughes & Franks, 2005).

Serbest vuruşlar, direkt ve indirekt olarak ikiye ayrılır ve her biri farklı savunma yöntemleri gerektirir. Direkt serbest vuruşlarda savunma duvarı (baraj) oluşturmak sıkça kullanılan bir yöntemdir. Ancak, bu duvarın kalecinin topu görmesini zorlaştırarak tepki süresini geciktirdiği ve performansı olumsuz etkilediği belirtilmiştir (Valkanidis ve ark., 2020). Indirekt serbest vuruşlarda ise rakip oyuncuların etkili bir şekilde kontrol edilmesi ve kısa paslara hazır olarak beklemek önemlidir (Casal ve ark., 2014).

Benzer şekilde, köşe vuruşlarında savunma için bölgesel savunma veya bire bir markaj sistemleri kullanılabilir. Bazı durumlarda, bu iki yöntemin birleştirildiği hibrit sistemler daha etkili sonuçlar verir. Özellikle kale direklerini savunan oyuncuların doğru yerleşimi, rakibin gol şansını büyük ölçüde azaltabilir (Pulling & Newton, 2017). Bu savunma stratejileri, duran toplarda rakip takımın etkisini en aza indirmek için temel yaklaşımlar arasında yer alır.

1 Dr. Öğr. Üyesi, Trabzon Üniversitesi, erditokul@trabzon.edu.tr,
ORCID ID: 0000-0002-8034-8618

2 Arş. Gör. Dr., Trabzon Üniversitesi, abdullahcetindemir@trabzon.edu.tr,
ORCID ID: 0000-0002-8238-820X

Taç atışları ise genellikle göz ardı edilse de taktiksel zorluklar sunar. Hızlı taç atışları, savunma oyuncularının pas seçeneklerini kısıtlamak için yüksek baskı uygulamasını gerektirirken, uzun taç atışları hava toplarına hakimiyet ve doğru pozisyon alma becerisi ister (Stone ve ark., 2021). Penaltılar ise psikolojik dayanıklılığı test eder ve kalecinin oyuncu davranışlarını öngörmesini gerektirir.

Duran topların tarihsel gelişimi, ayrıntılı hazırlık ve yenilikçi taktiklerle modern futbolun taktiksel yapısını şekillendirmektedir. Antrenörler ve oyuncular, duran topları etkili bir şekilde analiz ederek takımlarının başarısını artırabilirler.

1. Giriş

Çoğunlukla futbol karşılaşmalarında esas amaç, gol atmak ve rakibin gol atmasını önlemektir. Bu doğrultuda, futbol oyununun teknik, taktik ve fizyolojik yönleri ülkeden ülkeye, hatta ligden lige önemli farklılıklar göstermektedir. Hughes ve Franks (2005) tarafından yapılan çalışmalar, bu farklılıkların özgü oyun felsefesi ve kültürü geliştirdiğini göstermektedir (Hughes & Franks, 2005). Futbolda gol atma, oyunun en temel ve nihai amacıdır. Özellikle üst düzey futbol turnuvalarında gerçekleştirilen analizler, gol atma süreçlerinin teknik ve taktiksel detaylarını anlamayı hedeflemektedir (Tokul & Mülazımoğlu, 2018). Aynı zamanda, Sarmiento ve arkadaşlarının (2014) yaptığı sistematik derleme, maç analizi çalışmalarında duran topların oyun sonucuna etkisinin analiz edilmesinin önemini ortaya koymuştur. Futbolun taktiksel yapısı, oyunun temel amacı olan gol atmayı ve savunmayı destekleyecek şekilde evrilmiştir. Oyunun bu dinamik doğası, teknik ve taktik yaklaşımların farklı stratejilerle zenginleşmesine yol açmıştır. Modern futbolun önemli bir parçası olan duran toplar, sadece gol fırsatları yaratmakla kalmaz, aynı zamanda rakibin savunma yapısını bozarak oyun üzerindeki kontrolü sağlamada kritik bir rol oynar.

Duran toplar, futbolda teknik ve taktik hazırlığın yoğun olarak uygulandığı alanlardan biridir. Özellikle direkt serbest vuruşlar, gol potansiyelinin en yüksek olduğu duran top çeşitleri arasında yer alır. Alcock'un 2010'da kadın futbolcular üzerinde gerçekleştirdiği analiz, serbest vuruşların kalenin üst köşelerine hedeflendiğinde daha yüksek bir başarı oranına sahip olduğunu göstermiştir. Aynı şekilde, Sarmiento ve arkadaşları 2014'de oyun içi durumlar, topa sahip olma stratejileri ve duran topların golle sonuçlanma olasılığı arasındaki ilişkilerin daha kapsamlı bir şekilde ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Özellikle serbest vuruşlar, köşe vuruşları ve taç atışları gibi pozisyonlar, modern futbolun gol atma stratejilerinin temelini oluşturur. Stone ve arkadaşlarının 2021'de yürüttükleri çalışmada, İngiltere

Premier Ligi'nde taç atışlarını inceleyen çalışması, duran topların yalnızca golle sonuçlanan hamleler olmadığını, aynı zamanda takımın topa sahip olma süresini ve hücum organizasyonlarını şekillendirdiğini göstermiştir.

Literatürde duran toplarla ilgili çalışmalar, bu tür pozisyonların teknik ve taktiksel hazırlık gerektirdiğini ve oyuncu becerilerini geliştirmenin yanı sıra takım başarısına katkı sağladığını göstermektedir. Bu bağlamda, duran top uygulamalarının analizi, modern futbol taktiklerinin daha iyi anlaşılmasına ve uygulamalı antrenman stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu bölüm, duran topların modern futbolun taktiksel yapısındaki yerini ve önemini daha derinlemesine incelemektir. Gerek taç atışlarının takım stratejilerine etkisi, gerekse serbest vuruşların gol atma üzerindeki belirleyici rolü, bu çalışmanın odak noktalarını oluşturmaktadır. Elde edilen bulgular, antrenörlere ve oyunculara daha etkili bir antrenman stratejisi oluşturma ve oyun içi karar alma süreçlerini iyileştirme konusunda rehberlik etmeyi hedeflemektedir.

2. Futbolda Duran Toplar: Teorik ve Kavramsal Çerçeve

Duran toplar; oyunun durdurulmasının ardından topun tekrar oyuna dahil edilmesi için kullanılan pozisyonlardır. Futbolun çok yönlü yapısında, oyunun hem hücum hem de savunma organizasyonlarında belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu pozisyonlar, oyunun temposunu değiştirme, savunma dengesini bozma ve gol fırsatları yaratma açısından büyük bir öneme sahiptir. Serbest vuruşlar, köşe vuruşları, taç atışları ve penaltılar gibi farklı türlerde görülmektedir ve oyunun sonucunu etkileyen önemli yapı taşlarından birisidir.

2.1. Duran Topların Tanımı ve Türleri

Futbolda oyunun durmasının ardından tekrar kurallar dahilinde başladığı durumlar duran top olarak bilinir. Bu durumlar rakibin üzerinde üstünlük kurmak, savunmaları aşmak, gol fırsatları yaratmak amacıyla stratejik şekilde kullanılabilir. Duran toplar hem savunma hem hücum için sabit bir noktadan başlamaları nedeniyle en belirgin taktiklerin uygulanabildiği alanlardır (Wang ve ark., 2024).

Duran toplar genellikle şu dört ana başlıktan oluşur;

1. **Serbest Vuruşlar:** Rakibin kural ihlalleri sonucunda kazanılan bu vuruşlar, direkt ve indirekt olarak ikiye ayrılır. Direkt serbest vuruşlarda top doğrudan kaleye gönderilebilirken, indirekt serbest vuruşlarda topun bir başka oyuncuya temas etmesi zorunludur. Bu vuruşlar, özellikle uzak mesafelerden organize, yakın mesafelerden

direkt gol fırsatları yaratmak için etkili bir yöntemdir (Wang ve ark., 2024).

2. **Köşe (Korner) Vuruşları:** Rakip oyuncuların topu kendi kale çizgisi dışına göndermesi sonucunda sahanın köşelerinden kullanılan duran toplardır. Köşe vuruşları, hücum takımlarına doğrudan gol atma veya tehlikeli pozisyonlar yaratma fırsatı verebilir. Ortalama bir maçta yaklaşık 10 köşe vuruşu gerçekleşir ve bunlar oyun içi etkileri nedeniyle özel taktik çalışmalar gerektirir (Wang ve ark., 2024).
3. **Taç Atışları:** Topun yan çizgiden havadan ya da yerden dışarı çıkmasıyla rakip takıma yan çizgiden topu tekrar içeriye sokmak için verilen ve elle yapılan atışlardır. Taç atışları, topa sahip olma sürecini uzatmak ve hücum başlatmak için stratejik olarak değerlendirilebilir (Stone ve ark., 2021).
4. **Penaltılar:** Ceza sahası içinde yapılan kural ihlalleri sonucunda ceza sahasındaki noktadan kullanılan vuruşlardır. Penaltılar, doğrudan gol şansı sunması nedeniyle en kritik duran toplardan biridir (Wang ve ark., 2024). Bu vuruşlar etkili olması için hızı, açısı ve hedef bölgesinin iyi analiz edilmesi gerekir (Huges & Wells, 2002).

2.2. Duran Topların Tarihsel Gelişimi ve Evrimi

Futbol tarihinde duran topun önemi, oyunun evrimiyle paralel olarak artmıştır. İlk dönemlerde duran top, oyunun tekrar başlaması için basit bir araç olarak değerlendirilirken, zamanla bu pozisyonlar taktiksel bir silah haline gelmiştir (Wang ve ark., 2024). 20. yüzyılın ortalarından itibaren FIFA Dünya Kupası gibi uluslararası turnuvalarda, duran topun oyun üzerindeki etkisi belirgin şekilde hissedilmiştir (Leite, 2013; Mićović ve ark., 2023).

1966–2018 yılları arasında oynanan 14 FIFA Dünya Kupası boyunca duran topun gol atma üretimindeki etkisi detaylıca analiz edilmiştir. Bu analizler, duran topun gol oranlarında belirgin bir artış sağladığını göstermiştir (Kubayi ve Toriola, 2019; Mićović ve ark., 2023). Bu artış, duran topun antrenman programları ve taktiksel planlamalardaki merkezi rolünü vurgulamaktadır. Örneğin, 1970 Dünya Kupası'nda gollerin %83,2'si açık oyundan gelirken, bu oran 1990'lı yıllardan itibaren %30–36 aralığına düşmüştür, 2018 Dünya Kupası'nda ise duran toplardan gelen goller toplam gollerin %40,8'ine ulaşmıştır (Armatas ve Yiannakos, 2010; Kubayi ve Toriola, 2019; Mićović ve ark., 2023). Modern futbolun gelişimiyle birlikte, oyun içindeki fiziksel ve teknik taleplerin artması, duran topun stratejik önemini daha da artırmıştır. Özellikle savunma hatlarının sıkışması

ve serbest oynama alanlarının azalması nedeniyle, duran toplar gol atma olasılığını artıran önemli fırsatlar sunmaktadır (Pollard ve ark., 2004; Wallace ve Norton, 2014). Mićović ve ark. (2023) çalışmasında, 1966–2018 yılları arasında FIFA Dünya Kupası maçlarında duran toplardan atılan gollerin oranının her turnuva için ortalama %0,27 oranında arttığı belirtilmiştir.

Hem hücum hem de savunma stratejilerinde duran topların bu gelişimi köklü değişikliklere yol açmıştır. Antrenman programlarında, duran toplardan maksimum fayda sağlamak için oyuncuların pozisyon alma, pas organizasyonu ve şut teknikleri gibi becerilere odaklanılmıştır. Özellikle derin paslar ve çapraz ortalar, golle sonuçlanan kolektif oyunların en sık kullanılan unsurları arasında yer almıştır (Gonzalez-Rodenas ve ark., 2019; Mićović ve ark., 2023).

Sonuç olarak, duran topların tarihsel gelişimi, futbolun taktiksel ve teknik yapısının evrimiyle yakından ilişkilidir. Özellikle üst düzey turnuvalar, bu denli pozisyonların oyun üzerindeki etkisini ve önemini açıkça göstermektedir. Bu bulgular, duran topların yalnızca geçmişte değil, modern futbolun geleceğinde de kritik bir rol oynayacağını ortaya koymaktadır.

3. Ofansif Duran Top Stratejileri

Ofansif duran toplar, futbol oyununda hücum etkinliğini artırmak ve gol fırsatları yaratmak için uygulanan taktiksel uygulamalardır. Köşe vuruşları, serbest vuruşlar, penaltılar ve hatta taç atışları, oyunun duran toplardan kazanılan en önemli hücum fırsatları arasında yer alabilir. Her bir uygulamada başarı, oyuncuların teknik becerileri, taktik organizasyonu ve rakip savunmayı manipüle etme yeteneklerine bağlıdır. Modern futbol analizleri, ofansif duran topların planlanması ve uygulanmasının takım başarısında kritik bir yere sahip olduğunu göstermektedir (Casal ve ark., 2023; Fernández-Hermógenes ve ark., 2017).

Uluslararası turnuvalar ve liglerde duran toplar, oyunun kritik anlarında takımların gol bulma şansını artırmak için önemli bir strateji haline gelmiştir. Bu durum, duran topların yalnızca gol yaratma değil, aynı zamanda oyunun temposunu değiştirme ve rakip savunmayı dengesiz yakalama açısından da kritik bir rol oynadığını göstermektedir (Mićović ve ark., 2023).

Köşe vuruşlarında bazı ofansif organizasyonlar vardır. Gol şansı yaratmada en etkili duran top pozisyonlarından biridir ve savunmayı bozacak farklı hedef alanlara yönelik planlamalarla desteklenir: Ceza sahasına doğrudan gönderilen yüksek toplar veya kısa paslarla savunmayı yanıltma gibi stratejiler köşe vuruşlarında sıklıkla kullanılır. **Ön Direk Hedeflemesi:** Topun ön direğe hızlı ve alçak bir şekilde gönderilmesi, savunmayı hazırlıksız

yakalamak için kullanılır (Fernández-Hermógenes ve ark., 2017). Bu strateji, özellikle hareketli bir oyuncunun ön direğe yönelmesiyle etkili hale gelir. **Arka Direk Yönlendirmesi:** Kaleciden uzak bir noktaya gönderilen ortalar, ikinci bölgede yer alan hücum oyuncularına gol fırsatı yaratır. 2018 FIFA Dünya Kupası'nda bu tür organizasyonlar sıkça kullanılmıştır (Casal ve ark., 2023).

Serbest vuruşlarda stratejik planlamalar vardır. Bunlar mesafe ve açığa bağlı olarak farklı taktiklerle uygulanır. Hem direkt hem de endirekt yollarla gol yaratmada etkili bir araçtır. Doğrudan kaleye yapılan şutlar, genellikle oyuncunun teknik becerisine ve topun hız ile açı kontrolüne bağlıdır (Alcock, 2010). Uzun mesafeli serbest vuruşlarda ise kısa pas kombinasyonlarıyla savunmanın dengesini bozmak amaçlanır **Direkt Şutlar:** Ceza sahasına yakın noktalardan doğrudan kaleye yapılan vuruşlar, oyuncuların teknik becerilerini ön plana çıkarır. Alcock (2010), doğru açı ve hızla vurulan serbest vuruşların gol olasılığını artırdığını vurgulamaktadır. **Kombine Organizasyonlar:** Uzaktan kullanılan serbest vuruşlarda, kısa paslarla ceza sahasına giriş yapılarak savunma dengesizleştirilebilir. Bu tür organizasyonlar, İspanya La Liga takımlarında yaygın olarak kullanılmaktadır (Fernández-Hermógenes ve ark., 2017).

Penaltıların teknik ve psikolojik boyutları olabilir. Bu boyutlar bireysel becerinin yanı sıra oyuncunun zihinsel dayanıklılığını ve stres yönetimini test eden bir dizi durumdur. Penaltı kullanırken kalecinin yönelimi ve oyuncunun hedef seçimi, başarıda belirleyici rol oynar. Penaltı vuruşlarının %80'den fazlasının golle sonuçlandığı bilinmekle birlikte, baskı altında yapılan bu vuruşların stratejik önemi oldukça büyüktür (Casal ve ark., 2023). Ayrıca, 2018 Dünya Kupası'nda Video Yardımcı Hakem (VAR) teknolojisinin uygulanması, penaltı pozisyonlarının daha fazla sayıda verilmesine ve dolayısıyla duran topun maç sonuçlarına olan etkisinin artmasına yol açmıştır (Mićović ve ark., 2023).

Taç atışlarının ofansif kullanımı önemlidir. Genellikle göz ardı edilen bir duran top türü olmasına rağmen, doğru stratejilerle uygulandığında etkili bir hücum fırsatına dönüşebilir. İngiltere Premier Ligi'nde, uzun taç atışlarıyla rakip ceza sahasına hızlı bir şekilde top taşınması, Stoke City gibi takımlar tarafından sıkça kullanılmaktadır. Bu tür organizasyonlar, hücum oyuncularının fiziksel dayanıklılığını ve taktiksel yerleşim becerilerini ön plana çıkarır. Uzun taç atışları, ceza sahasına hızlı bir şekilde top ulaştırmanın etkili bir yolu olarak kullanılabilir (Casal ve ark., 2023).

3.1. Ofansif Korner Stratejileri

Korner vuruşları, futbolun en önemli ve gol atma olasılığı en yüksek ofansif duran top pozisyonlarından biridir. Bu vuruşlar, topun doğrudan ya da kısa paslar ile ceza sahasına gönderilmesi sonucu savunma oyuncuları manipüle edilerek uygulanır. 2018 FIFA Dünya Kupası'nda atılan gollerin yaklaşık %42'ü duran toplardan kaynaklanırken, korner vuruşları (%24), penaltılar (%22) ve direkt olmayan serbest vuruşlar (%16) en etkili türlerdir. Buna karşın, direkt serbest vuruşlar (%6) ve taç atışları (%2) daha düşük başarı oranlarına sahiptir (Vergonis ve ark., 2019., Mićović ve ark., 2023). Ayrıca, Casal ve ark. (2023), korner vuruşlarının hem hedeflenen alanların hem de oyuncu hareketlerinin koordinasyonu sayesinde hücum etkinliğini artırmada etkili olduğunu belirtmiştir.

Kornerlerde hedef alanların doğru belirlenmesi, gol şansını artırmanın temel yollarından biridir. Ön direğe yapılan hızlı ve alçak ortalar, savunma oyuncularını hazırlıksız yakalamakta etkili olurken; arka direğe gönderilen yüksek toplar, hücum oyuncularına daha geniş bir alan sağlar. Ayrıca, ceza sahasının merkezi hedeflenerek kafa vuruşları için avantajlı pozisyonlar oluşturulabilir (Fernández-Hermógenes ve ark., 2017). İngiltere Premier Ligi'nde analiz edilen 328 korner vuruşundan %2.7'sinin, topun kale alanına veya kritik alana ulaştıktan sonra ilk temas sonrası gol ile sonuçlandığı belirlenmiştir (Pulling, 2015).

Oyuncuların ceza sahasında yaptığı bloklar ve savunmayı yanıltma hareketleri, korner vuruşlarının başarısında kritik bir rol oynar. Bu hareketler, savunma oyuncularının dikkatini dağıtarak hücum oyuncularına alan yaratır. Casal ve ark. (2023), bu tür dinamik hareketlerin rakip savunmanın organizasyonunu bozarak hücum oyuncularının daha net pozisyonlar bulmasına olanak tanıdığını belirtmiştir.

Kısa paslarla yapılan korner vuruşları, rakip savunmayı dengesizleştirmek için sıkça kullanılan bir stratejidir. Özellikle rakip savunmanın merkezinde kalabalık bir dizilim olduğunda tercih edilmektedir. Fernández-Hermógenes ve ark. (2017), bu tür varyasyonların özellikle İspanya La Liga'daki takımlar tarafından yaygın bir şekilde kullanıldığını belirtmiştir. Gouveia ve ark. (2022), kısa kornerlerin, doğrudan ceza sahasına gönderilen yüksek toplardan farklı olarak, rakip savunma yapısını dengesizleştirmeyi amaçladığını belirtmiştir. Kısa pasla kullanılan kornerlerde, top genellikle vuruş noktasına yakın bir oyuncuya aktarılır ve ardından ceza sahası içine kontrollü bir şekilde taşınır.

3.2. Ofansif Serbest Vuruş Stratejileri

Serbest vuruşlar, ofansif stratejilerin etkili bir bileşeni olarak futbol oyununda önemli bir yer tutar. Bu pozisyonlar, rakip savunmayı aşma ve doğrudan ya da dolaylı yoldan gol fırsatları yaratma amacıyla kullanılmaktadır. Etkili serbest vuruş stratejileri, mesafeye, açığa ve takımın hücum planlamasına bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Gouveia ve ark. (2022), serbest vuruşların gol yaratmada başarısını artırmak için topun hedeflenen alanlara doğru, uygun hız ve rotasyonla gönderilmesinin kritik olduğunu belirtmiştir. **Direkt Şutlar:** Kısa mesafeli ve uygun açılarda doğrudan kaleye yapılan vuruşlardır. Teknik becerisi yüksek oyuncular tarafından uygulanan bu vuruşlar, özellikle üst köşelere hedeflendiğinde gol olasılığını artırır (Alcock, 2010). **Yan Atışlar:** Ceza sahasına gönderilen keskin ortalar, kaleci ve savunma oyuncuları arasında karışıklık yaratarak gol fırsatı yaratır (Fernández-Hermógenes ve ark., 2017). Bu vuruşlar, genellikle kısa paslarla başlatılır ve ardından ceza sahası içine yapılan orta ya da şutlarla tamamlanır. Gouveia ve ark. (2022), dolaylı vuruşların özellikle kalabalık savunma hatlarını aşmak ve hücum oyuncularına daha fazla hareket alanı sağlamak için etkili bir yöntem olduğunu vurgulamıştır. Bu strateji, rakip savunmayı bozmak ve oyun alanını genişletmek için sıkça kullanılır. Serbest vuruşlarda hedeflenen alanların doğru seçimi, hücumun başarısını doğrudan etkiler (Sarmiento ve ark., 2014).

3.3 Penaltı Stratejileri

Penaltılar, genellikle bireysel beceri ve psikolojik dayanıklılık gerektirir. Penaltılarda başarının anahtarı, topun hızını, hedef bölgesini ve kaleci davranışını iyi analiz etmekten geçer. Penaltı kullanan oyuncular, kaleciyi yanıltarak gol şansını artırmak için genellikle hedef alanlarını son anda belirler (Fernández-Hermógenes ve ark., 2017). Penaltı başarısı, kalecinin hareketlerini manipüle etmek, doğru bölge seçimi yapmak ve baskı altında soğukkanlı kalmayı içerir (Sarmiento ve ark., 2014).

Yapılan araştırmalar, penaltı vuruşlarının genel olarak iki ana stratejiye dayandığını ortaya koymuştur: **kaleciye bağımlı strateji (keeper-dependent)** ve **kaleciye bağımsız strateji (keeper-independent)** (Furley ve ark., 2017; Noël ve van der Kamp, 2012).

Kaleciye bağımlı strateji, penaltı kullanan oyuncunun, kalecinin hareketlerini gözlemleyerek vuruş yönünü son anda belirlemesini içerir. Bu stratejide oyuncular, genellikle kalecinin hareketlerini takip eder ve topu kalecinin hareket ettiği yönün tersine göndermeye çalışır (Noël ve ark., 2015). Ancak, bu strateji, oyuncunun kalecinin hareketlerini yanlış

yorumlaması durumunda isabetsiz vuruşlara yol açabilir (van der Kamp, 2006).

Kaleciye bağımsız stratejide ise oyuncu, vuruş yönünü önceden belirler ve kalecinin hareketlerini dikkate almaksızın belirlenen yöne doğru vuruş yapar. Bu stratejinin, daha tutarlı bir vuruş tekniği gerektirdiği ve kalecinin hareketlerinden etkilenmediği için daha yüksek başarı oranına sahip olduğu belirtilmiştir (Noël ve van der Kamp, 2012). Özellikle, kaleciye bağımsız stratejiyi benimseyen oyuncuların daha akıcı bir koşu ritmi sergiledikleri ve topa vuruş öncesinde belirlenen yöne daha güçlü ve isabetli vuruşlar yaptıkları gözlemlenmiştir (Pinheiro ve ark., 2021).

Etkin çalışmalar, her iki stratejinin de kendi avantaj ve dezavantajlarına sahip olduğunu göstermiştir. Kaleciye bağımsız strateji, oyuncuya daha fazla kontrol sağlarken; kaleciye bağımlı strateji, rakip kalecinin hareketlerini manipüle ederek avantaj elde etme fırsatı sunar (Furley ve ark., 2017). Noël ve van der Kamp (2012), her iki stratejinin de eşit derecede etkili olduğunu, ancak oyuncunun deneyim seviyesine ve psikolojik hazırlığına bağlı olarak başarı oranlarının değişebileceğini belirtmiştir.

3.4. Ofansif Taç Atış Stratejileri

Yeteri kadar çalışılan ve önem verilen bir duran top türü olmamasına rağmen, etkili stratejilerle uygulandığında önemli bir hücum fırsatına dönüşebilir. Doğru planlama ve uygulama ile, rakip savunmanın dengesini bozarak takımın hücum etkinliğini artırabilir. **Uzun Taç Atışları:** Rakip ceza sahasına doğrudan giriş yapılmasını sağlar veya topun hızla hücum hattına taşınmasını sağlar. Bu tür stratejiler, özellikle rakip savunmanın hava hakimiyetindeki zayıflıklarından faydalanmayı hedefler. **Kısa Taç Kombinasyonları:** hücum oyuncularının topa sahip olma süresini artırarak rakip savunmayı manipüle etmeye yönelik bir taktik sağlar. Bu tür stratejiler, topun kontrollü bir şekilde hücum alanına taşınmasını kolaylaştırır ve oyunculara daha fazla hareket alanı yaratır (Fernández-Hermógenes ve ark., 2017). **Alan Boşaltma Hareketleri:** Taç atışı sırasında, diğer oyuncuların savunmayı çekmek için yaptığı boşaltma hareketleri, atışı yapan oyuncuya veya hedeflenen alana daha fazla hareket alanı ve zaman yaratır.

Casal ve ark. (2023) çalışması, taç atışlarının hücum etkinliği üzerindeki etkisini analiz ederek, bu pozisyonların yalnızca topa sahip olma süresini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda golle sonuçlanma olasılığını da artırabileceğini göstermiştir. Özellikle hücum bölgelerine yapılan taç atışlarının, rakip savunmanın dengesini bozarak hücum şansı yarattığı belirtilmiştir. İspanya La Liga'da yapılan gözlemler, taç atışlarının kısa

paslarla veya direkt uzun toplarla sonuçlanmasının hücum etkinliğini artırdığını ortaya koymuştur (Fernández-Hermógenes ve ark., 2017).

Modern futbol, bu stratejilerin antrenmanlarda sıkça çalışılarak takım oyununa entegre edilmesini zorunlu kılmaktadır. Etkili ofansif duran top organizasyonları, yalnızca gol şansı yaratmakla kalmaz, aynı zamanda rakip savunmanın moralini bozarak oyun üzerindeki hakimiyeti artırabilir. Bu bağlamda, takımların başarısında duran topoların doğru analiz edilmesi ve uygulanması, vazgeçilmez bir avantaj sağlamaktadır (Gouveia ve ark., 2022).

4. Defansif Duran Top Stratejileri

Futbol oyununda takımların gol yemesini engellemek için uyguladığı taktiksel planlamaların başında defansif duran topolar gelir. Kornerler, serbest vuruşlar, penaltılar ve taç atışları gibi pozisyonlarda etkili savunma organizasyonları, rakibin hücum stratejilerini boşa çıkarmak ve oyunun kontrolünü yeniden ele geçirmek için kritik öneme sahiptir (Gouveia ve ark., 2022). Ayrıca, doğru pozisyon alma ve rakip hareketlerini analiz etme gibi faktörler, bu tür pozisyonlarda başarının anahtarı olup savunma da etkili müdahale stratejilerine önem verilmelidir (Cihan, 2015; Kubayi & Larkin, 2019).

İlk golü atan takımların kazanma oranının %57.6 olması, hücum stratejilerinin önemini vurgularken, aynı zamanda duran topolar savunmasının bu bağlamdaki kritik rolünü de ortaya koymaktadır. Duran toplardan kaynaklanan gollerin, rakip takımın savunma hatalarından veya organize savunma eksikliklerinden kaynaklandığı göz önüne alındığında, takımların savunma organizasyonlarını güçlendirmesi ve özellikle ilk golün oluşumundaki duran topolar sırasında benimsenin savunma sistemlerini etkili bir şekilde uygulamaları gerekmektedir. Bu sonuçlar, savunma taktiklerinin, yalnızca gol yemeyi önlemek değil, aynı zamanda maçın sonucunu belirlemede de stratejik bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır (Mülazımoğlu ve Zengin, 2020).

4.1. Defansif Korner Stratejileri

Korner savunmalarında, iki temel taktik yaklaşım öne çıkar: bire bir markaj (adam savunması) ve bölgesel markaj (alan savunması). Bire bir markaj, savunma oyuncularının rakip oyuncuları bireysel olarak takip ettiği ve doğrudan fiziksel mücadeleyle rakip oyuncuyu etkisiz hale getirmeyi amaçladığı bir stratejidir. Bu yöntemde, oyuncular arasındaki bireysel fiziksel ve teknik farklar savunmanın etkinliğini doğrudan etkiler (Pulling ve ark., 2013). Başka bir taraftan, Bölgesel markajda oyuncular belirli alanlardan

sorumludur ve rakip oyuncuların hareketlerini kontrol etmek yerine topun gidebileceği alanları savunmayı hedefler. Köşe vuruşlarında etkili savunma stratejilerinin bir parçası olarak, kale direklerinde savunma yapan oyuncuların rolü büyük önem taşır. Pulling ve Newton 2017’de yapılan bir çalışmada, İngiltere Premier Ligi’nde analiz edilen 750 köşe vuruşunun %76,8’inde en az iki oyuncunun kale direklerine yakın konumlandığı tespit edilmiştir. Özellikle, “two-zero” sistemi en yaygın kullanılan düzenleme olup, toplam köşe vuruşlarının %27,5’inde uygulanmıştır. Bu sistemin, rakibin yakın direğe yaptığı ataklara karşı savunma etkinliğini artırdığı belirtilmiştir (Pulling ve Newton, 2017).

Araştırmalar, her iki savunma stratejisinin de avantaj ve dezavantajlara sahip olduğunu göstermiştir. Örneğin, İngiltere Premier Ligi’nde yapılan bir çalışmada, bire bir markajın rakip oyuncular üzerindeki baskıyı artırdığı ancak rakibin ani yön değişiklikleri ve blok hareketleri karşısında savunma organizasyonunu bozabileceği belirtilmiştir (Pulling ve ark., 2013). Bölgesel markaj ise takım savunmasının koordinasyonunu artırsa da rakip oyuncuların bireysel becerilerine bağlı olarak golle sonuçlanabilecek boş alanlar bırakabilir. Bu nedenle, birçok takım karma bir strateji benimseyerek, savunma hattında hem bire bir hem de bölgesel markajı birleştiren sistemler geliştirmiştir (Gouveia ve ark., 2022).

Karma savunma, bire bir markaj ve bölgesel savunmanın bir kombinasyonudur. Bu sistemde, savunma oyuncularından bazıları rakip oyuncuları bireysel olarak marke ederken, diğerleri belirli alanları savunmakla görevlendirilir. Karma savunma sistemi, bire bir markaj ile bölgesel savunmayı birleştirerek her iki yaklaşımın avantajlarını bir araya getirir. Gouveia ve arkadaşları 2022’de bu stratejinin hem oyuncuların bireysel performansını optimize ettiğini hem de takım savunmasında bütünlüğü sağladığını vurgulamıştır. Böylece hem rakip oyuncuların hareketlerini engellemeyi hem de topun hedeflendiği alanları kapatmayı amaçlar (Fernández-Hermógenes ve ark., 2017).

4.2 Defansif Serbest Vuruş Stratejileri

Direk kaleye kullanılan vuruşlarda kalecilerin ve savunma oyuncularının koordineli bir şekilde çalışmasını gerektirir. Kalecinin bir savunma duvarı (baraj) yerleştirmesi yaygın bir uygulamadır, ancak bu stratejinin görsel engellemelerle ilişkili belirgin dezavantajları bulunmaktadır. Araştırmalar, bir savunma duvarının kalecinin topun başlangıçtaki hareketini görmesini engellediğini ve bu durumun tepki sürelerini geciktirdiğini göstermektedir (Valkanidis ve ark., 2020). Ayrıca, savunma duvarı, kalecilerin topun yönünü

ve eğrisini daha az bilgiyle tahmin etmelerini gerektirir. Özellikle topun uçuş süresi daha kısa olduğunda, bu durum performans üzerindeki olumsuz etkileri artırmaktadır. Kısa uçuş sürelerinde, duvarın etkisiyle mekânsal hatalar belirgin şekilde artmış ve kalecinin müdahale oranı düşmüştür (McGuckian ve ark., 2021).

Direk kaleye kullanılmayan serbest vuruşlar, futbol maçlarında gol fırsatlarını artırabilen önemli duran toplardır. Bu tür vuruşların etkili bir şekilde savunulması, özellikle rakip oyuncuların hareketlerini kontrol altına almak ve alan savunmasını güçlendirmekle mümkündür. Araştırmalar, bu serbest vuruşlarda başarı oranının, topun yerden paslarla aktarıldığı ve birkaç oyuncunun topa dokunarak organize bir hücum oluşturduğu durumlarda daha yüksek olduğunu göstermiştir (Casal ve ark., 2014). Bu nedenle pas yapabilecek yakın oyuncuların tespiti ve önceleyerek savunulabilmesi önemli olabilir.

Savunma açısından, bu tür organizasyonlara karşı etkili stratejiler arasında hem bire bir markaj hem de bölgesel savunmanın kombine edilmesi yer almaktadır. Ayrıca, topun hedef bölgelere ulaşmadan önce kesilmesi, rakibin hücum momentumunu bozarak savunma takımına avantaj sağlayabilir. Rakip takımın, vuruşu dinamik bir şekilde organize ettiği durumlarda savunma oyuncularının hızlı reaksiyon göstermesi ve pozisyonlarını koruması büyük önem taşımaktadır.

4.3. Penaltılara Karşı Savunma: Kaleci ve Takım Stratejileri

Penaltılara karşı savunma, kalecinin performansı kadar takımın önceden belirlenmiş stratejilerine de dayanır. Kaleciler genellikle, şut öncesinde rakip oyuncunun bakış ve hareketlerini analiz ederek doğru yön tahmini yapmaya çalışır. Araştırmalara göre, kalecilerin erken hareket ederek rakip oyuncuyu yanıltma stratejisi etkili olabilir (Noël ve van der Kamp, 2012).

Takım stratejileri ise penaltı öncesinde rakip oyuncunun alabileceği pozisyonları daraltmak ve kale çevresindeki kontrolü sağlamak üzerine yoğunlaşır. Bu yaklaşım hem kalecinin performansını destekler hem de rakibin moralini etkiler (Pinheiro ve ark., 2021).

4.4. Defansif Taç Atış Stratejileri

Taç atışları, savunma için doğru stratejiler uygulanmadığında, rakibin hücum planlarını başlatmak için kullandığı önemli bir duran top türüdür ve etkili savunma stratejileri ile bu fırsatlar engellenebilir. En yaygın taç atışı organizasyonlarından biri, hızlı kısa paslarla topun orta saha oyuncularına aktarılmasıdır. Epasinghege Dona ve Swartz (2023), kısa taç atışlarında

savunma oyuncularının baskıyı artırarak rakip oyuncuların pas seçeneklerini sınırlandırmasının, hücum etkinliğini önemli ölçüde azalttığını göstermiştir. Augste ve Prestel (2021), yüksek baskı uygulayan savunma takımlarının, taç atışlarında top geri kazanım oranlarını %54'e kadar artırabildiğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra, savunma hattının alan kontrolü sağlayarak rakibin pas seçeneklerini sınırlandırması, topun savunma tarafından daha erken kesilmesini sağlar. Taç atan oyuncuya baskı ve kısa kullanıldığı ilk alandan başlayarak bütün oyuncuların baskı altına alınması önemlidir. Bu tür savunma taktiklerinin uygulanması, rakibin taç atışlarından yaratabileceği gol şansını minimuma indirebilir.

Diğer yaygın bir taç atışı organizasyonu ise uzun ve doğrudan ceza sahasına gönderilen toplardır. Bu durumlarda, savunma oyuncularının hava toplarında etkili olması ve rakip oyuncuların pozisyonlarını sınırlamak için bire bir markaj uygulaması gerekebilir. Casal ve ark. (2014), bu tür organizasyonlara karşı başarılı bir savunma için savunma oyuncularının, topun hedeflendiği alanlarda sıkı bir pozisyon almasının önemini vurgulamaktadır. **Stone ve arkadaşları 2021'de** uzun taç atışlarının savunma oyuncularının konumlarını bozarak gol şanslarını artırdığını belirtmiştir. Bu tür organizasyonları engellemek için, savunma oyuncularının doğru pozisyon alması ve rakip hücum oyuncularını etkili bir şekilde marke etmesi gereklidir. Ayrıca, ikinci topların kontrol altına alınması, rakibin hücum avantajını kaybetmesini sağlamak için önemli bir strateji olarak önerilmektedir. Bu tür durumlarda, savunma takımının hızlı reaksiyon göstermesi ve defansif dizilimini koruması, taç atışlarının yaratabileceği tehlikeleri etkisiz hale getirebilir. Özellikle ceza sahasına kullanılan uzun taç atışlarında kalecinin avantajlı şekilde kollarını kullanarak bu durumları savuşturması önerilebilir.

5. Sonuç

Duran toplar, futbolun hem hücum hem de savunma organizasyonlarının en kritik unsurları arasında yer alır ve bu pozisyonlar, oyun temposunu ve sonucunu belirlemede stratejik bir role sahiptir. Serbest vuruşlar, köşe vuruşları, penaltılar ve taç atışları gibi duran top türleri, takımların oyun planlarını zenginleştirirken, bu alanlarda etkili stratejiler geliştirmek başarı için vazgeçilmezdir.

Bu çalışmada, duran topların gol atma ve engelleme üzerindeki etkisi kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Öne çıkan bilgiler, duran topların teknik hazırlık, pozisyon alma ve takım içi koordinasyonun başarısını artırmadaki önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, savunma organizasyonları açısından bire bir markaj, bölgesel savunma ve karma savunma gibi yaklaşımlar, rakibin

hücum etkinliğini sınırlandırmada kritik rol oynamaktadır. Antrenörler ve analistler için öneriler, bu stratejileri geliştirme ve rakibin güçlü yönlerini analiz ederek karşılık verme üzerine odaklanmaktadır.

Sonuç olarak, güncel futbolun gelişen dinamiklerinde duran topun önemi giderek artmaya devam edecektir. Gelecekteki çalışmaların, bu stratejileri daha da geliştirmek için oyun içi ve antrenman temelli yaklaşımları derinleştirilmesi gereklidir. Bu bağlamda, duran topun doğru bir şekilde değerlendirilmesi, antrenörler ve oyuncular için daha etkili stratejilerin geliştirilmesine olanak tanıyacaktır.

Kaynakça

- Alcock, A. M. (2010). Analysis of direct shots at goal from free kicks in elite women's football. *Southern Cross University PhD Thesis*.
- Armatas, V., & Yiannakos, A. (2010). Analysis and evaluation of goals scored in the 2006 World Cup. *Journal of Sport Health Research*, 2(2), 119-128
- Augste, C., & Prestel, C. (2021). Tactical actions during opponent throw-ins in soccer in the German Bundesliga. *Journal of Physical Education and Sport*, 21(4), 1846-1852. <https://doi.org/10.7752/jpes.2021.04233>
- Casal, A. C., Maneiro, R., Ardá, T., Losada, J. L., & Rial, A. (2014). Effectiveness of indirect free kicks in elite soccer. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 14(3), 744–760. <https://doi.org/10.1080/24748668.2014.11868755>
- Casal, C. A., Armatas, V., Losada, J. L., Mitrotasios, M. (2023). Effects of tactical dimension and situational variables in throw-ins on the offensive performance in football. *PLOS ONE*, 18(11), e0294317. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0294317>.
- Cihan, H. (2015). The effect of defensive strategies on the physiological responses and time-motion characteristics in small-sided games. *Kinesiology*, 47(2.), 179-187.
- Epasinghege Dona, N., & Swartz, T. B. (2023). A causal investigation of pace of play in soccer. *Statistica Applicata - Italian Journal of Applied Statistics*. (Forthcoming).
- Fernández-Hermógenes, D., Camerino, O., García-de-Alcaraz, A. (2017). Set-piece offensive plays in soccer. *Apunts. Educació Física i Esports*, 129(3), 78–94. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.cat.\(2017/3\).129.06](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.cat.(2017/3).129.06).
- Furley, P., Noël, B., & Memmert, D. (2017). Attention towards the goalkeeper and distraction during penalty shootouts in association football. *Journal of Sports Sciences*, 35, 873–879. <https://doi.org/10.1080/02640414.2016.1195912>
- Gouveia, V., Duarte, J. P., Sarmiento, H., Freitas, J., Rebelo-Gonçalves, R., Amaro, N., Matos, R., Antunes, R., Field, A., & Monteiro, D. (2022). Systematic Observation of Corner Kick Strategies in Portuguese Football Players. *Sustainability*, 14(896). <https://doi.org/10.3390/su14020896>
- Hughes, M., & Franks, I. (2005). Analysis of passing sequences, shots and goals in soccer. *Journal of Sports Sciences*, 23(5), 509-514. DOI: 10.1080/02640410410001716779
- Kubayi, A., & Toriola, A. (2019). Trends of goal scoring patterns in soccer: a retrospective analysis of five successive FIFA World Cup tournaments. *Journal of Human Kinetics*, 69, 231-238. <https://doi.org/10.2478/hukin-2019-0015>

- Leite, W. (2013). Analysis of goals in soccer world cups and the determination of the critical phase of the game. *Facta Universitatis: Series Physical Education and Sport*, 11(2), 247-253.
- Mićović, B., Leontijević, B., Dopsaj, M., Janković, A., Milanović, Z., & Garcia Ramos, A. (2023). The Qatar 2022 World Cup warm-up: Football goal-scoring evolution in the last 14 FIFA World Cups (1966–2018). *Frontiers in Psychology*, 13, 954876. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.954876>.
- Mülazımoğlu, O., & Zengin, Y. E. (2020). Is a goal scored really valuable for a team in soccer? The effect of scoreline on team success in the UEFA Champions League. *Ambient Science*, 7(Sp1), 194-197. <https://doi.org/10.21276/ambi.2020.07.sp1.0a26>
- Noël, B., Furley, P., van der Kamp, J., Dicks, M., & Memmert, D. (2015). The development of a method for identifying penalty kick strategies in association football. *Journal of Sports Sciences*, 33(1), 1-10. <https://doi.org/10.1080/02640414.2014.926383>
- Pinheiro, G. S., Nascimento, V. B., Dicks, M., Costa, V. T., & Lames, M. (2021). Design and validation of an observational system for penalty kick analysis in football. *Frontiers in Psychology*, 12, 661179. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.661179>
- Pulling, C. (2015). Long corner kicks in the English Premier League: Delivers into the goal area and critical area. *Kinesiology*, 47(193–201).
- Pulling, C., & Newton, J. (2017). Defending corner kicks in the English Premier League: Near-post guard systems. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 17(3), 283–292. <https://doi.org/10.1080/24748668.2017.1331577>
- Pulling, C., Robins, M., & Rixon, T. (2013). Defending corner kicks: analysis from the English Premier League. *International Journal of Performance Analysis*, 13, 135–148. <https://doi.org/10.1080/24748668.2013.11868637>
- Sarmiento, H., Marcelino, R., Anguera, M. T., Campaniço, J., Matos, N., & Leitão, J. C. (2014). Match analysis in football: A systematic review. *Journal of Sports Sciences*, 32(20), 1831-1843.
- Stone, J. A., et al. (2021). The undervalued set piece: Analysis of soccer throw-ins during the English Premier League 2018–2019 season. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 16(3), 830-839.
- Tokul, E., & Mülazımoğlu, O. (2018). Analyzing the process from the initiation of attack to goal scoring touch in the EURO 2016. *Universal Journal of Educational Research*, 6(12), 2738-2742. DOI: 10.13189/ujer.2018.061206

- Valkanidis, T. C., Craig, C. M., Cummins, A., & Dessing, J. C. (2020). A goalkeeper's performance in stopping free kicks reduces when the defensive wall blocks their initial view of the ball. *PLOS ONE*, *15*(12), e0243287. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0243287>
- Van der Kamp, J. (2006). A field simulation study of the effectiveness of penalty kick strategies in soccer: Late alterations of kick direction increase errors and reduce accuracy. *Journal of Sports Sciences*, *24*(5), 467-477. <https://doi.org/10.1080/02640410500190841>
- Vergonis, A., Michailidis, Y., & Semaltianou, E. (2019). Technical and tactical goal scoring patterns in the 2018 FIFA World Cup. *Facta Universitatis: Series Physical Education and Sport*, *17*, 181-193
- Wang, Z., Veličković, P., Hennes, D., Tomašev, N., & diğerleri (2024). TacticAI: An AI assistant for football tactics. *Nature Communications*, *15*(1906). <https://doi.org/10.1038/s41467-024-45965-x>.

